

4 PREVENTIVNI PROGRAMI

4.2 PRESEJALNI PROGRAMI

4.2.1 SVIT

V Sloveniji je bilo v letu 2017 v program povabljenih 302.819 oseb. Izjavo o sodelovanju je vrnilo 189.293 oseb. Ta delež predstavlja slabih 63 % povabljenih, kar je za 5 % več kot na začetku delovanja programa, ampak še vedno za 7 % manj od zadostnega deleža (70 %) preiskovancev v določenih starostnih skupinah.

Program Svit je državni program presejanja in zgodnjega odkrivanja raka na debelem črevesu in danki, ki deluje na nacionalni ravni od leta 2009 v okviru Nacionalnega inštituta za javno zdravje.

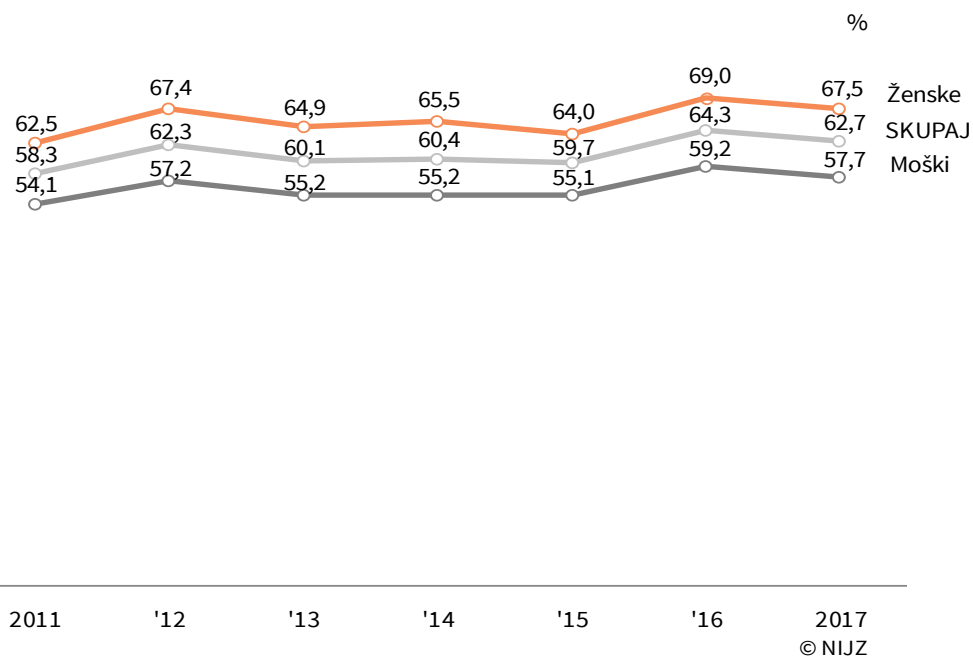
V Sloveniji je leta 2017 v Programu Svit sodelovalo skoraj 63 % povabljenih. V obdobju od leta 2010 do 2017 lahko zasledimo trend naraščanja povprečne odzivnosti vabljenih oseb, ki je v letošnjem letu kljub lanskoletnemu vzponu ponovno nekoliko upadla. Letošnje vrednosti kazalnika (62,74 %) so za 1,6 % manj od lanskoletnih (64,28 %) in za dobrih 5 % več kot na začetku delovanja programa.

Kar se tiče delitve po spolu, je v letu 2017 ponovno izjavo o sodelovanju v Programu Svit vrnilo več žensk (67,5 %) kot moških (57,6 %). Višjo odzivnost žensk za približno 10 % lahko zasledimo skozi celotno obdobje 2010–2017.

Med presejanjem v letu 2017 je imelo po testu na prikrito krvavitev v blatu 158.287 (93,8 %) oseb negativen izvid in 10.536 (6,2 %) pozitivnega. Delež pozitivnih testov je v letošnjem letu 6,24 %, kar je skoraj enako vrednosti na začetku delovanja presejalnega programa iz leta 2010 in predstavlja povprečno vrednost kazalnika. Delitev po spolu je pokazala, da je med presejanimi osebami s pozitivnim testom v letu 2017 bilo več moških (7,8 %) kot žensk (5 %). Višji delež pozitivnih testov na prikrito krvavitev med moškimi lahko zasledimo skozi vsa leta presejalnega programa. Pri ženskah je delež pozitivnih testov v letu 2017 skoraj enak povprečni vrednosti kazalnika v osmih letih delovanja programa. Tako je kljub manjšemu letošnjemu padcu še vedno zaslediti stabilno rahlo naraščajočo trendno črto. Pri moških pa, kljub zelo spremenljivi sliki rezultatov presejanja, prav tako opazamo stabilni trend naraščanja deleža pozitivnih izvidov.

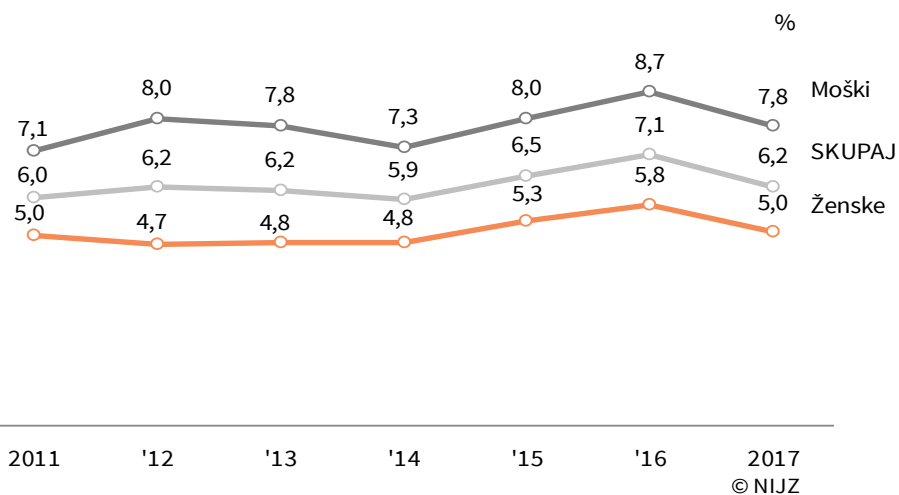
Analiza odzivnosti vabljenih po statističnih regijah v letu 2017 je pokazala, da najvišja odzivnost ostaja v goriški regiji (66,4 %), najnižja pa v obalno-kraški (58 %). V letošnjem letu je delež oseb, ki so se odzvale vabilu k sodelovanju v programu, nekoliko manjši od preteklega leta v vseh dvanajstih statističnih regijah. Največja razlika v odzivnosti v primerjavi s preteklim letom je bila v zasavski regiji (za 3 % manj), v posavski (za 2,7 % manj) in v gorenjski regiji (za 2,3 % manj). Najmanj se je odzivnost spremenila v osrednjeslovenski in primorsko-notranjski regiji (za 0,8 % manj). Vendar podrobnejši pregled povprečne odzivnosti skozi celotno obdobje delovanja programa prikazuje splošni trend naraščanja odzivnosti v presejalni program v vseh statističnih regijah. Podroben pregled deležev pozitivnih presejalnih testov po statističnih regijah je pokazal, da imajo v letu 2017 najvišji rezultat prebivalci koroške regije (7,3 %), najnižjega pa v goriški regiji (5,4 %).

V letošnjem letu opazamo zmanjšan delež pozitivnih testov v večini statističnih regij. Največja razlika po številu novoodkritih testov na prikrito krvavitev v blatu v primerjavi z letom 2016 je bila v posavski, zasavski, podravski in pomurski regiji, kjer je bilo takrat pozitivnih testov za dober odstotek več. Najmanjša razlika pa je bila v primorsko-notranjski in obalno-kraški regiji, kjer so bili deleži presejalnih testov za pol odstotka manjši kot lani. V koroški regiji pa je delež pozitivnih testov za desetino odstotka večji v primerjavi z lanskim letom.

4.2.1 Slika 1: **Odzivnost vabljenih v Program Svit** po spolu, Slovenija, 2011–2017

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitve zdravja

V Sloveniji je leta 2017 v Programu Svit sodelovalo 62,7 % povabljenih, kar je za slaba 2 % manj v primerjavi z letom 2016 (64,3 %). V celotnem obdobju delovanja programa je mogoče zaslediti trend naraščanja odzivnosti na sodelovanje v programu. Delitev po spolu v letu 2017 prikazuje višjo odzivnost žensk (67,5 %) kot moških (57,7 %). Podoben trend lahko opazujemo skozi vseh osem let delovanja programa.

4.2.1 Slika 2: **Pozitivni presejalni testi v Programu Svit** po spolu, Slovenija, 2011–2017

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitve zdravja

V letu 2017 je v Sloveniji pozitiven izvid testa na prikrito krvavitev v blatu prejelo 6,2 % presejanih oseb, kar je skoraj enako vrednosti na začetku delovanja programa iz leta 2010 in predstavlja povprečno vrednost kazalnika v celotnem obdobju. Med odkritimi pozitivnimi izvidi je bilo moških skoraj za tretjino več kot žensk.

REGIONALNE PRIMERJAVE

4.2.1 Tabela 1: **Odzivnost vabljenih v Program Svit** po statističnih regijah, Slovenija, 2011–2017

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Pomurska	54,4	58,0	55,9	57,6	55,4	61,2	59,6
Podravska	56,9	59,2	56,8	57,8	56,6	61,7	60,0
Koroška	59,3	62,7	60,2	60,2	60,3	64,7	63,1
Savinjska	57,0	60,9	59,3	60,2	58,2	63,2	63,2
Zasavska	58,3	64,4	57,6	58,6	58,9	64,2	61,3
Posavska	57,7	59,2	59,0	58,4	59,2	62,9	60,2
Jugovzhodna Slovenija	61,4	65,8	63,5	63,8	63,3	67,6	65,8
Osrednjeslovenska	59,9	64,1	62,7	61,8	61,9	65,4	64,6
Gorenjska	60,2	65,7	62,1	63,1	62,0	67,8	65,5
Primorsko-notranjska	56,5	61,8	59,1	58,9	59,4	63,5	62,7
Goriška	60,2	66,9	63,7	65,4	63,5	68,2	66,4
Obalno-kraška	53,5	57,3	55,4	54,9	55,5	59,9	58,0
SLOVENIJA	58,3	62,3	60,1	60,4	59,7	64,3	62,7

%

© NIJZ

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

Podrobnejši pregled podatkov prikazuje splošni trend naraščanja povprečne odzivnosti skozi celotno obdobje delovanja programa v vseh statističnih regijah kljub lanskoletnemu padcu.

Slovenija

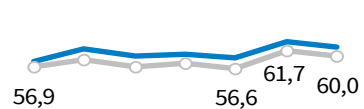
4.2.1 Slika 3: **Odzivnost vabljenih v Program Svit** po statističnih regijah, Slovenija, 2011–2017

Pomurska

2011 '12 '13 '14 '15 '16 2017

Podravska

2011 '12 '13 '14 '15 '16 2017

Koroška

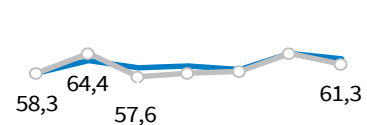
2011 '12 '13 '14 '15 '16 2017

Savinjska

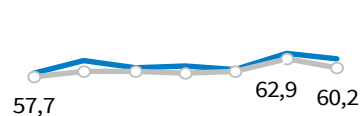
2011 '12 '13 '14 '15 '16 2017

Zasavska

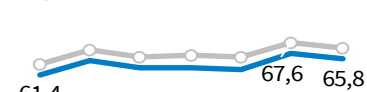
2011 '12 '13 '14 '15 '16 2017

Posavska

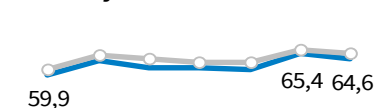
2011 '12 '13 '14 '15 '16 2017

Jugovzhodna Slovenija

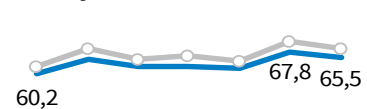
2011 '12 '13 '14 '15 '16 2017

Osrednjeslovenska

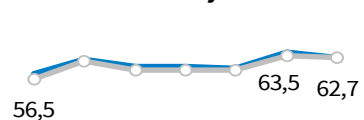
2011 '12 '13 '14 '15 '16 2017

Gorenjska

2011 '12 '13 '14 '15 '16 2017

Primorsko-notranjska

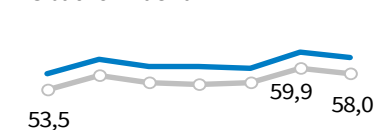
2011 '12 '13 '14 '15 '16 2017

Goriška

2011 '12 '13 '14 '15 '16 2017

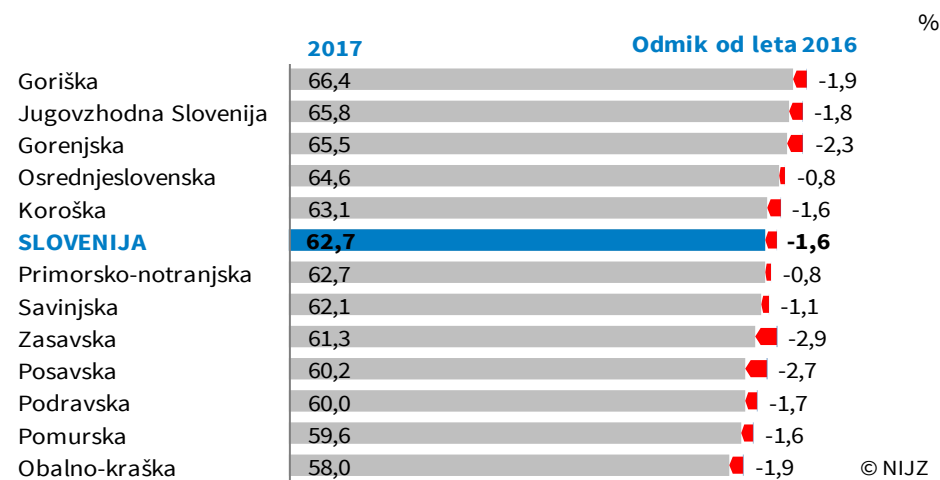
Obalno-kraška

2011 '12 '13 '14 '15 '16 2017

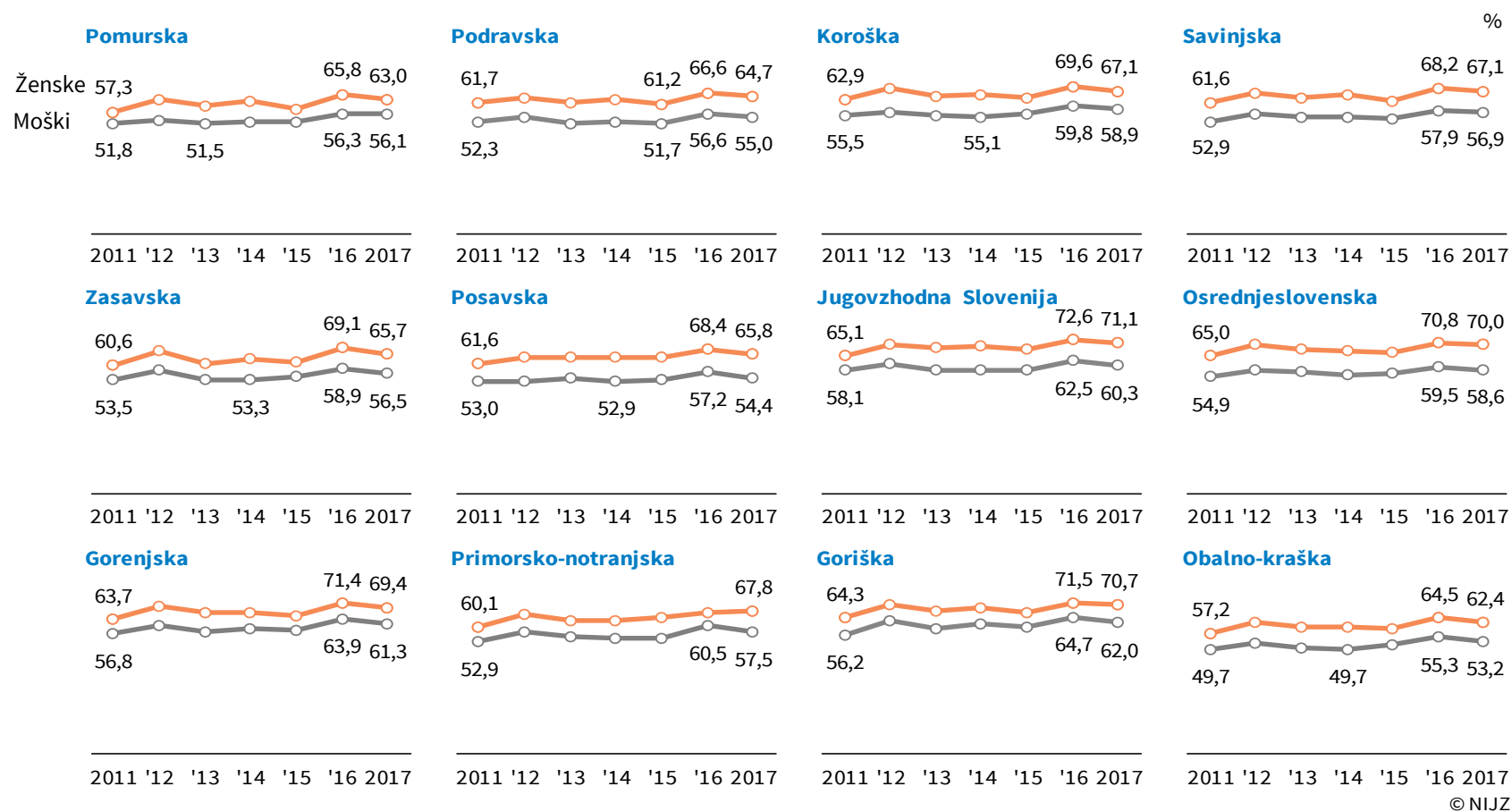
© NIJZ

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

4.2.1 Slika 4: **Odzivnost vabljenih v Program SVIT** po statističnih regijah, Slovenija, 2017 in odmik od leta 2016

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

Analiza odzivnosti po statističnih regijah je v letu 2017 pokazala najvišjo odzivnost vabljenih v program v goriški statistični regiji, najnižjo pa v obalno-kraški. Največja razlika v odzivnosti v primerjavi s preteklim letom je bila v zasavski regiji (za 3 % manj), v posavski (za 2,7 % manj) in v gorenjski regiji (za 2,3 % manj). Najmanj se je odzivnost spremenila v osrednjeslovenski in primorsko-notranjski regiji (za 0,8 % manj).

4.2.1 Slika 5: **Gibanje odzivnosti vabljenih v Program Svit** po spolu in statističnih regijah, Slovenija, 2011–2017

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

Podroben pregled odzivnosti v program med moškimi in ženskami v statističnih regijah je potrdil splošni trend povprečne razlike po spolu v Sloveniji, saj je v vseh dvanajstih regijah izjavo o sodelovanju v programu vrnilo vedno več žensk kot moških.

Trendni črti odzivnosti moških in žensk ostajata približno enaki v vseh regijah skozi vsa leta delovanja programa.

4.2.1 Tabela 2: **Pozitivni presejalni testi v Programu Svit** po statističnih regijah, Slovenija, 2011–2017

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	%
Pomurska	6,8	6,9	6,8	6,5	7,3	7,8	6,7	
Podravska	6,7	6,5	6,4	6,3	7,1	8,1	7,0	
Koroška	6,7	7,1	6,5	6,2	6,6	7,2	7,3	
Savinjska	5,8	6,1	6,1	5,6	6,6	7,0	6,2	
Zasavska	6,5	6,8	5,5	5,9	6,7	7,9	6,7	
Posavska	6,5	6,5	5,9	6,2	6,7	7,6	6,4	
Jugovzhodna Slovenija	6,5	6,2	6,0	5,9	6,1	6,7	5,9	
Osrednjeslovenska	6,1	5,9	6,1	5,8	6,4	6,7	6,0	
Gorenjska	6,3	6,3	6,2	5,8	6,3	6,6	5,9	
Primorsko-notranjska	6,3	6,3	6,4	5,5	6,3	6,2	5,7	
Goriška	6,0	5,6	5,5	5,4	5,6	6,3	5,4	
Obalno-kraška	5,9	5,6	6,1	5,6	6,5	6,5	6,2	
SLOVENIJA	6,0	6,2	6,2	5,9	6,5	7,1	6,2	

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitve zdravja

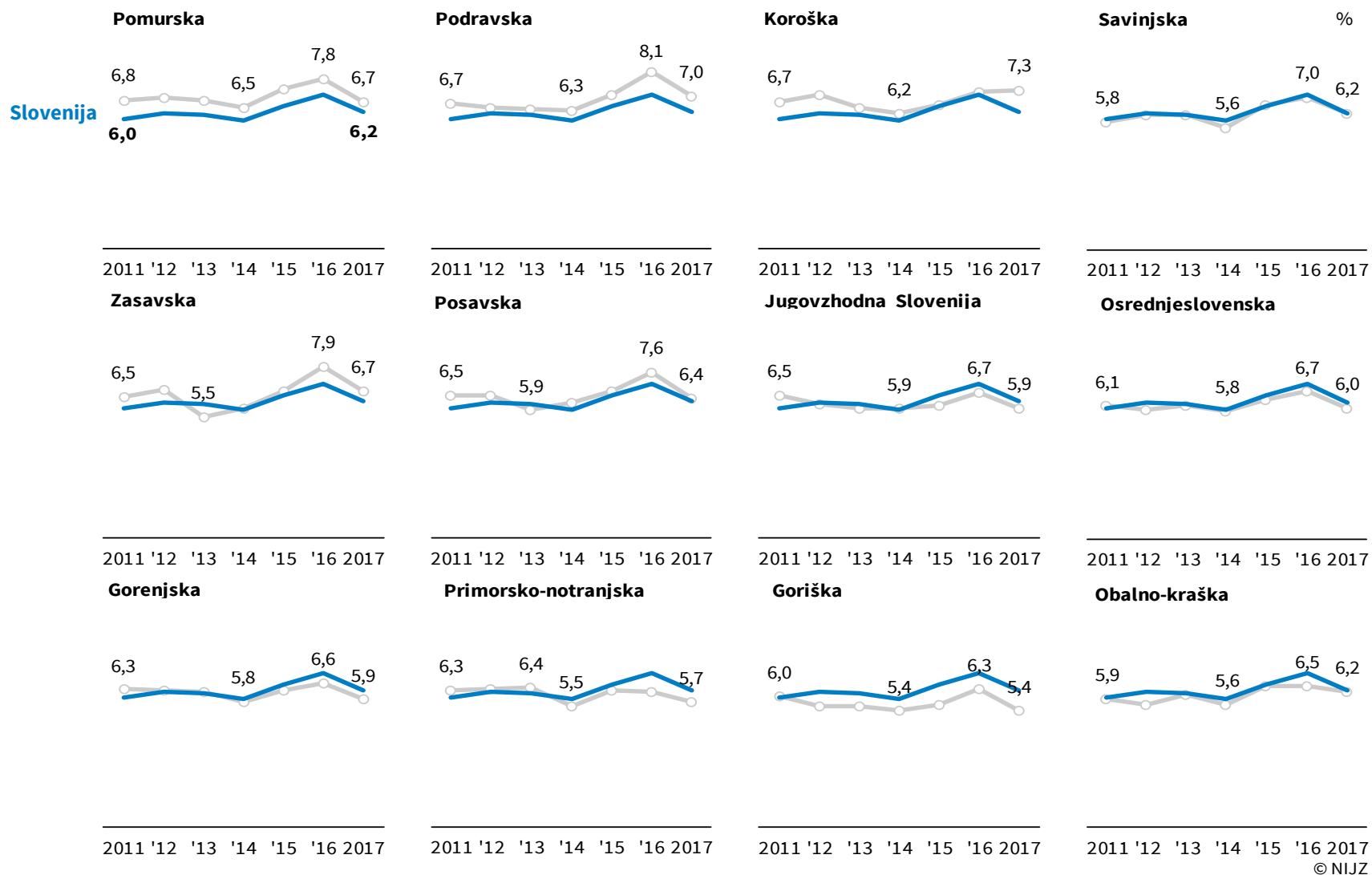
V letošnjem letu opazamo zmanjšan delež pozitivnih testov v večini statističnih regij razen koroške, kjer so vrednosti nekoliko zrasle v primerjavi z lanskimi rezultati.

Sicer pa je, kljub letošnjemu padcu, rahel trend naraščanja deleža pozitivnih presejalnih testov na prikrito krvavitev v blatu zaznati v desetih statističnih regijah (savinjski, obalno-kraški, osrednjeslovejski, spodnjeposavski, zasavski, podravski, pomurski, primorsko-notranjski, gorenjski in koroški).

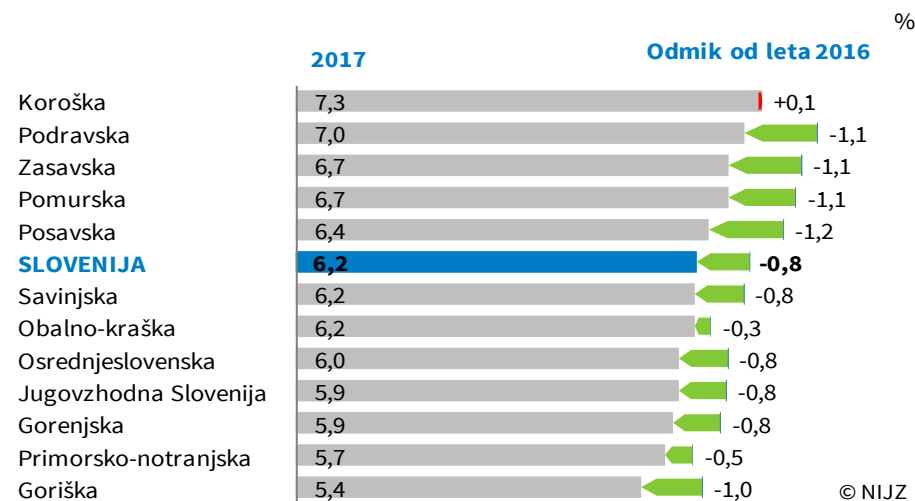
Ob tem se v dveh slovenskih regijah (goriški in jugovzhodni Sloveniji) oblikuje trend zmanjševanja povprečnega deleža pozitivnih testov. Podroben pregled deležev pozitivnih presejalnih testov po statističnih regijah je pokazal, da imajo v letu 2017 najvišji rezultat prebivalci koroške regije (7,3 %), najnižji pa v goriški regiji (5,4 %).

4.2.1 Slika 6: **Pozitivni presejalni testi v Programu Svít** po statističnih regijah, Slovenija, 2011–2017

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

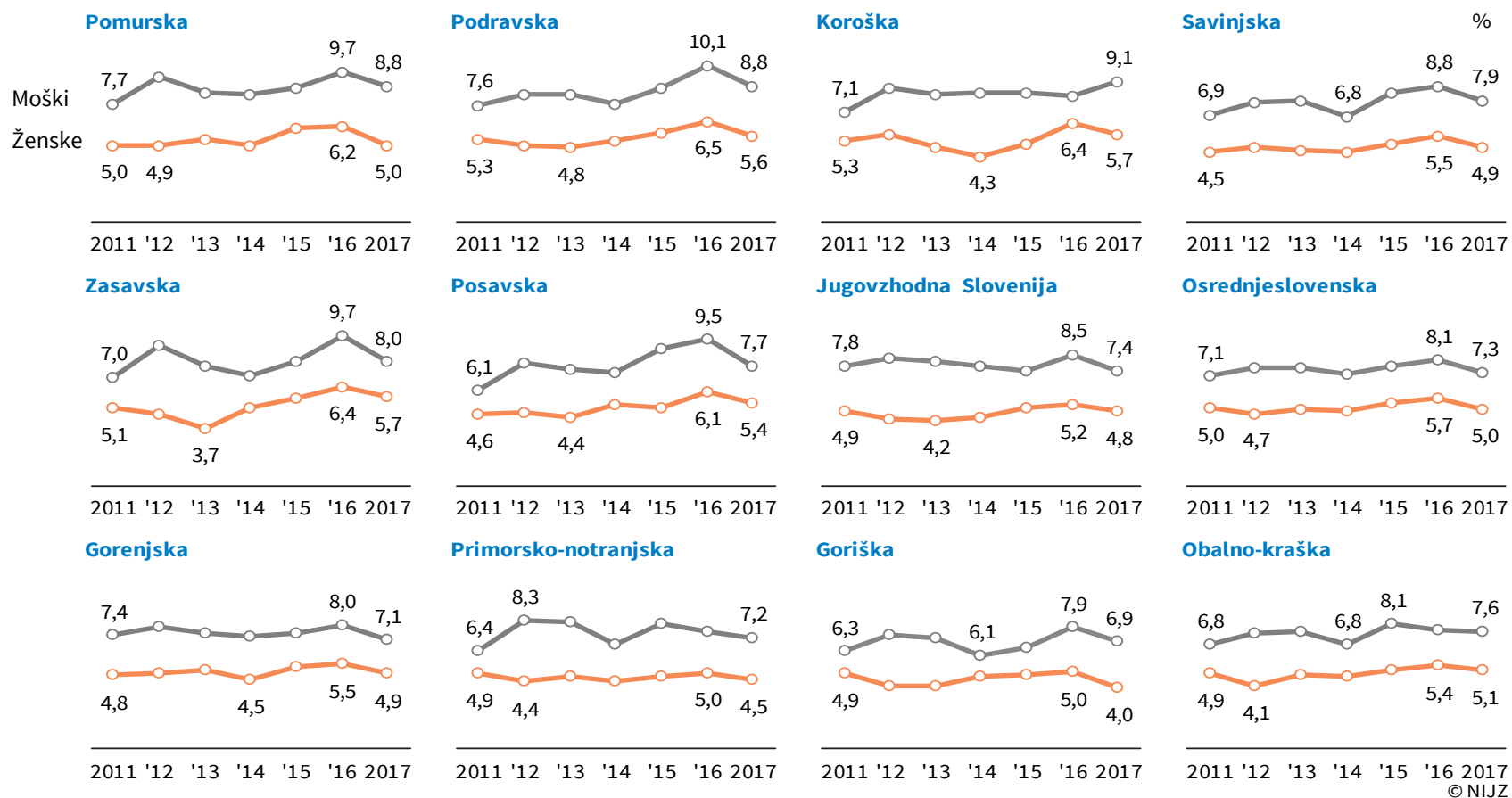
4.2.1 Slika 7: **Pozitivni presejalni testi v Programu Svit** po statističnih regijah, Slovenija, 2017 in odmik od leta 2016

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

Največja razlika po številu novoodkritih testov na prikrito krvavitev v blatu v primerjavi z letom 2016 je bila v posavski, zasavski, podravski in pomurski regiji, kjer je bilo takrat pozitivnih testov za dober odstotek več. Najmanjša razlika pa je bila v primorsko-notranjski in obalno-kraški regiji, kjer so bili deleži presejalnih testov za tretjino odstotka v povprečju manjši kot lani. V koroški regiji pa je bil delež pozitivnih testov za desetino odstotka večji v primerjavi z lanskim letom.

4.2.1 Slika 8: Pozitivni presejalni testi v Programu Svit po spolu in statističnih regijah, Slovenija, 2017

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

Analiza delitve deležev pozitivnih testov med moškimi in ženskami v statističnih regijah je potrdila splošni trend povprečne razlike po spolu v Sloveniji, saj je bilo med presejanimi osebami s pozitivnim testom v vseh dvanajstih regijah več moških kot žensk. Deleži pozitivnih testov pri

ženskah ostajajo približno enaki v vseh regijah skozi vsa leta delovanja programa. Pri moških pa v istem obdobju opazimo relativno enake deleže le v treh regijah (gorenjska, osrednjeslovenska in jugovzhodna Slovenija), v ostalih pa se je odstotek pozitivnih testov zelo spreminjal.

DEFINICIJE

NAZIV	DEFINICIJA	DODATNA METODOLOŠKA POJASNILA	ANGLEŠKI IZRAZ
Program Svit	Program Svit je državni program presejanja in zgodnjega odkrivanja raka na debelem črevesu in danki, ki deluje na nacionalni ravni od leta 2009. Poteka pod okriljem Ministrstva za zdravje Republike Slovenije, nosilec programa pa je Nacionalni inštitut za javno zdravje.	V Program Svit se vključujejo moški in ženske, ki so v starosti med 50 in 74 let in imajo urejeno osnovno zdravstveno zavarovanje. Vključijo se tako, da se odzovejo na vabilo, ki ga vsaki dve leti prejmejo po pošti iz Centra Svit. Presejanje poteka s pomočjo testa na prikrito krvavitev v blatu, ki je očem nevidna, kljub temu pa lahko nakazuje na zgodnje znake bolezni, ki je, če je odkrita v zgodnji fazi, ko posameznik znakov bolezni še ne zazna, zelo dobro ozdravljiva.	Colorectal cancer screening program
Presejanje	Presejanje je pregledovanje navidezno zdravih ljudi s preprosto preiskavo ali testom.	Gre za poseben postopek vabljenja navidezno zdravih ljudi, da bi med njimi odkrili tiste, pri katerih je velika verjetnost, da že imajo predstopnjo ali začetno obliko iskanega raka.	Screening
Pozitivni izvid testa na prikrito krvavitev v blatu	Če je test na prikrito krvavitev v blatu pozitiven, to pomeni, da so v blatu prisotne krvne celice.	Pozitivni izvid testa na prikrito krvavitev v blatu nakazuje na morebitno prisotnost raka črevesja, ne potrjuje pa te diagnoze. Razlogov za črevesno krvavitev je več, zato je za razjasnitev potreben natančen pregled debelega črevesa s kolonoskopijo.	Positive test result

NAZIV	DEFINICIJA	DODATNA METODOLOŠKA POJASNILA	ANGLEŠKI IZRAZ
Odzivnost	Odzivnost prikazuje delež prebivalcev, ki so v določenem koledarskem letu vrnili izjavo o sodelovanju, preračunan na število tistih prebivalcev, ki so v istem koledarskem letu prejeli vabilo.	<p>Odzivnost v program SVIT = (število prebivalcev, ki so vrnili izjavo o sodelovanju x 100) / število vabljenih prebivalcev</p> <p>Število prebivalcev, ki so vrnili izjavo o sodelovanju: v imenovalcu se od števila vabljenih prebivalcev odšteje število tistih, ki jim pošte ni bilo mogoče vročiti.</p> <p>Število vabljenih prebivalcev: med vabljenimi prebivalci ni tistih, ki so bili v času vabljenja več mesecev brez obveznega zdravstvenega zavarovanja.</p> <p>Višje vrednosti kažejo večjo odzivnost in pomenijo boljšo osveščenost in ravnanje prebivalcev v preventivni skrbi za svoje zdravje, nižje vrednosti kažejo manjšo odzivnost in pomenijo slabšo osveščenost in ravnanje prebivalcev v preventivni skrbi za svoje zdravje.</p>	Response to invitation in colorectal cancer screening

SEZNAM SLIK IN TABEL

SEZNAM SLIK

4.2.1 Slika 1: Odzivnost vabljenih v Program Svit po spolu, Slovenija, 2011–2017	4-3
4.2.1 Slika 2: Pozitivni presejalni testi v Programu Svit po spolu, Slovenija, 2011–2017	4-4
4.2.1 Slika 3: Odzivnost vabljenih v Program Svit po statističnih regijah, Slovenija, 2011–2017	4-6
4.2.1 Slika 4: Odzivnost vabljenih v Program SVIT po statističnih regijah, Slovenija, 2017 in odmik od leta 2016	4-7
4.2.1 Slika 5: Gibanje odzivnosti vabljenih v Program Svit po spolu in statističnih regijah, Slovenija, 2011–2017.....	4-8
4.2.1 Slika 6: Pozitivni presejalni testi v Programu Svit po statističnih regijah, Slovenija, 2011–2017	4-10
4.2.1 Slika 7: Pozitivni presejalni testi v Programu Svit po statističnih regijah, Slovenija, 2017 in odmik od leta 2016.....	4-11
4.2.1 Slika 8: Pozitivni presejalni testi v Programu Svit po spolu in statističnih regijah, Slovenija, 2017	4-12

SEZNAM TABEL

4.2.1 Tabela 1: Odzivnost vabljenih v Program Svit po statističnih regijah, Slovenija, 2011–2017	4-5
4.2.1 Tabela 2: Pozitivni presejalni testi v Programu Svit po statističnih regijah, Slovenija, 2011–2017	4-9